

Bruselj, 30. junij 2023
(OR. en)

11137/23

ECOFIN 662
UEM 196
SOC 488
EMPL 339
COMPET 683
ENV 762
EDUC 275
RECH 307
ENER 398
JAI 908
GENDER 139
ANTIDISCRIM 133
JEUN 177
SAN 414

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	9828/1/23 REV 1
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 607 final
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA v zvezi z nacionalnim reformnim programom Irske za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Irske za leto 2023

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, o katerem sta razpravljala Svet in Evropski svet, temelji pa na predlogu Komisije COM(2023) 607 final.

PRIPOROČILO SVETA

z dne ...

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Irske za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Irske za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ ter zlasti člena 5(2)Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta², s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra mehanizem prispeva h gospodarskemu in vključujočemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, ki spodbujajo rast, zlasti reform in naložb za promoviranje zelenega in digitalnega prehoda ter za povečanje odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma posodobljen 30. junija 2022.

² Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

- (2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2023 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta³ sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem Irske ni opredelila kot ene od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela. Zato poglobljeni pregled ne bi bil potreben. Komisija je istega dne sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Irske za leto 2023. Poleg tega je sprejela priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja⁴ (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju iz leta 2023) sprejel 16. maja 2023, 13. marca 2023 pa skupno poročilo o zaposlovanju.
- (3) Čeprav gospodarstva Unije izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo Unija izkazuje Ukrajini, je ekonomsko- in socialnopolitična agenda Unije v kratkoročnem obdobju osredotočena na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, za podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, za zaščito makroekonomske stabilnosti ter za povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti Unije.

³ Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011, str. 25).

⁴ Priporočilo Sveta z dne 16. maja 2023 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C 180, 23.5.2023, str. 1).

- (4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom „Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo“ (v nadaljnjem besedilu: industrijski načrt v okviru zelenega dogovora). Cilj industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora je spodbuditi konkurenčnost neto ničelne industrije Unije in podpreti hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in REPowerEU. Njegov cilj je tudi ustvariti bolj spodbudno okolje za povečanje proizvodne zmogljivosti Unije za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev Unije, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, primernim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, hitrejšem dostopu do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Komisija je 16. marca 2023 objavila dodatno sporočilo z naslovom „Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030“, ki je sestavljeno na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, in katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. V njem so določene prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost Unije in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.

- (5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se tudi v letu 2023 razvija v skladu z izvajanjem mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj so v njih obravnavana vsa zadevna specifična priporočila za države, izdana v zadnjih letih, ali znaten del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.
- (6) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta⁵ (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetske učinkovitost. Uredba REPowerEU državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje REPowerEU. Te reforme in naložbe bodo prispevale tudi h krepitvi konkurenčnosti neto ničelne industrije Unije, kot je opredeljena v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora, ter obravnavale specifična priporočila za države v zvezi z energijo, izdana državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

- (7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo s smernicami za fiskalno politiko za leto 2024 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo z dne 8. marca 2023). Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik. Komisija je v njem spomnila, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki bodo zagotavljale srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti, države članice pa, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 določijo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti v višini 3 % bruto domačega proizvoda (BDP) iz Pogodbe ter na srednji rok verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice tudi pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne fiskalne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Navedla je, da bi morale države članice podpirne ukrepe, če bi jih bilo treba ob vnovičnih pritiskih zaradi cen energije podaljšati, bolje ciljno usmeriti v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana. Nadalje bi bila skladno z njenim predlogom v sporočilu z dne 9. novembra 2022 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU priporočila glede javnih financ oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

- (8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil Unije o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga in spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Komisija se v svojih predlogih zavzema za izboljšanje nacionalne odgovornosti, poenostavitev okvira in premik k večji srednjeročni osredotočenosti, v povezavi z učinkovitim in skladnejšim izvrševanjem. V skladu s sklepi Sveta z dne 14. marca 2023 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU je cilj zakonodajno delo zaključiti še v letu 2023.
- (9) Irška je 28. maja 2021 v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost ob upoštevanju smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi. Svet je 8. septembra 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Irsko⁶. Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, v katerem je navedeno, da je Irška zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Zadovoljiva izpolnitev temelji na predpostavki, da doseženi prehodni mejniki in cilji niso bili izničeni.

⁶ ST 11046/21; ST 11046/21 ADD 1.

- (10) Irska je 4. maja 2023 predložila nacionalni reformni program za leto 2023, 2. maja 2023 pa program stabilnosti za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2023 odraža tudi polletno poročanje Irske o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.
- (11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Irsko za leto 2023. V njem je ocenila napredek Irske pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Irskem. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, pa tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Irske pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine, pa tudi napredek pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.
- (12) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat, se je saldo sektorja država na Irskem izboljšal, in sicer je s primanjkljaja v višini 1,6 % BDP v letu 2021 prešel na presežek v višini 1,6 % v letu 2022, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 55,4 % BDP konec leta 2021 na 44,7 % konec leta 2022.

- (13) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. V letu 2022 so taki ukrepi fiskalne politike, ki zmanjšujejo prihodke, vključevali znižanje trošarin za goriva ter znižanja davka na dodano vrednost za plin in električno energijo, medtem ko so taki ukrepi fiskalne politike, ki povečujejo odhodke, vključevali plačila vsem odjemalcem električne energije in vrsto socialnih transferjev. Komisija ocenjuje neto proračunske stroške teh ukrepov v letu 2022 na 0,5 % BDP. Na saldo sektorja država so vplivali tudi proračunski stroški zagotavljanja začasnih zaščit razseljenim osebam iz Ukrajine, ki so v letu 2022 ocenjeni na 0,1 % BDP. Hkrati so se ocenjeni stroški začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19 zmanjšali s 2,8 % v letu 2021 na 0,7 % BDP v letu 2022.
- (14) Svet je 18. junija 2021 priporočil⁷, da Irska v letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnost, tudi zahvaljujoč spodbudi, ki jo zagotavlja mehanizem, in vztraja pri nacionalno financiranih naložbah.

⁷ Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 z mnenjem Sveta o programu stabilnosti Irske za leto 2021 (UL C 304, 29.7.2021, str. 28).

- (15) Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnost⁸ v letu 2022 pretežno nevtralna in je znašala $-0,2$ % BDP, kar je bilo ustrezno glede na visoko inflacijo. Skladno s priporočilom Sveta je Irska okrevanje še naprej podpirala z naložbami, ki naj bi se financirale iz mehanizma. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, so v letu 2022 znašali $0,04$ % BDP (v letu 2021 pa $0,1$ % BDP). Nacionalno financirane naložbe so imele ekspanziven učinek na fiskalno naravnost v višini $0,1$ odstotne točke⁹. Irska je zato ohranila nacionalno financirane naložbe, kot je priporočil Svet. Hkrati je imela rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez novih ukrepov na strani prihodkov) pretežno nevtralen učinek na fiskalno naravnost v višini $-0,2$ odstotne točke. Irska je zato zadostno omejila rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.
- (16) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v programu stabilnosti za leto 2023, je za leto 2023 skladen s spomladansko napovedjo Komisije 2023, zatem pa previden. Vlada predvideva, da bo realni BDP v letu 2023 zrasel za $5,6$ %, v letu 2024 pa za $4,1$ %. Za primerjavo: v spomladanski napovedi Komisije 2023 se v letu 2023 pričakuje šibkejša realna rast BDP ($5,5$ %), v letu 2024 pa močnejša ($5,0$ %). Razmeroma višja stopnja rasti v letu 2024, ki jo je napovedala Komisija, je predvsem posledica trajnejše rasti neto izvoza. Vendar v primeru Irske neto izvoz zelo niha, saj nanj vpliva majhno število velikih multinacionalnih družb, ki so bile v zadnjih letih komercialno zelo uspešne.

⁸ Fiskalna naravnost se meri kot sprememba primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov), brez začasnih nujnih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19, vendar vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, glede na srednjeročno potencialno rast. Za več podrobnosti glej okvir 1 v fiskalnih statističnih tabelah.

⁹ Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele nevtralen učinek v višini $0,0$ odstotne točke BDP.

- (17) Vlada v programu stabilnosti za leto 2023 pričakuje, da se bo presežek sektorja država v letu 2023 povečal na 1,8 % BDP. Povečanje v letu 2023 je predvsem posledica znatne rasti prihodkov. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 44,7 % konec leta 2022 na 40,5 % konec leta 2023. V spomladanski napovedi Komisije 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni presežek v višini 1,7 % BDP. To je v skladu s presežkom, napovedanim v programu stabilnosti za leto 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 40,4 % BDP konec leta 2023.
- (18) Pričakuje se, da bodo na saldo sektorja država v letu 2023 še naprej vplivali fiskalni ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Gre za ukrepe, podaljšane od leta 2022, zlasti drugi krog dveh plačil vsem odjemalcem električne energije in nov sklop socialnih transferjev. Stroški teh ukrepov naj bi bili delno izravnani z davki na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije, in sicer z omejitvijo prihodkov od proizvodnje električne energije. Ob upoštevanju teh prihodkov naj bi glede na spomladansko napoved Komisije 2023 neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 znašali 0,3 % BDP¹⁰. Zdi se, da večina ukrepov v letu 2023 ni usmerjena v najranljivejša gospodinjstva ali podjetja, vendar pa ohranja cenovni signal za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energetske učinkovitosti. Zato je znesek ciljno usmerjenih podpornih ukrepov, ki ga je treba upoštevati pri oceni skladnosti s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022¹¹, v spomladanski napovedi Komisije 2023 ocenjen na 0,1 % BDP v letu 2023 (v primerjavi z 0,2 % BDP v letu 2022). Proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine naj bi se v primerjavi z letom 2022 povečali za 0,1 odstotne točke BDP. Pričakuje se tudi, da bo saldo sektorja država v letu 2023 izkoristil postopno odpravo začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19, ki so bili ocenjeni na 0,7 % BDP.

¹⁰ Podatki predstavljajo raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s tekočimi prihodki in odhodki ter po potrebi ukrepi v zvezi z naložbami v osnovna sredstva.

¹¹ Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Irske za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Irske za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 52).

- (19) Svet je v svojem priporočilu z dne 12. julija 2022 Irski priporočil, naj sprejme ukrepe za zagotovitev, da bo v letu 2023 rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnostjo politike¹², ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Irska bi morala biti pripravljena prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Irski je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetska varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije.
- (20) V letu 2023 naj bi bila fiskalna naravnost glede na spomladansko napoved Komisije 2023 pretežno nevtralna (0,2 % BDP) ob visoki inflaciji. V letu 2022 je bila fiskalna naravnost večinoma nevtralna (-0,2 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) naj bi imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,3 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije. To vključuje tudi višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,1 % BDP). Napovedana rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je torej v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, naj bi v letu 2023 znašali 0,1 % BDP, nacionalno financirane naložbe pa naj bi na fiskalno naravnost imele nevtralen učinek v višini 0,0 odstotne točke.¹³ Zato Irska načrtuje financiranje dodatnih naložb prek mehanizma in drugih sredstev Unije, ohranile pa naj bi se nacionalno financirane naložbe. Načrtuje financiranje javnih naložb za zeleni in digitalni prehod ter za energetska varnost, npr. spodbujanje uvedbe obnovljivih virov energije in omogočanje elektrifikacije drugih tehnologij, ki se delno financirajo iz mehanizma in drugih sredstev Unije.

¹² Glede na spomladansko napoved Komisije iz leta 2023 je srednjeročna (10-letna povprečna) potencialna rast BDP Irske, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnosti, nominalno ocenjena na 12,3 %.

¹³ Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele ekspanziven učinek v višini 0,1 odstotne točke BDP.

- (21) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se presežek sektorja država v letu 2024 povečal na 2,8 % BDP. Povečanje v letu 2024 je predvsem posledica znižanja odhodkov, saj bodo začasni ukrepi za porabo odpravljeni. Glede na program stabilnosti za leto 2023 se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 zmanjšal na 38,2 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, spomladanska napoved Komisije 2023 v letu 2024 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 2,2 % BDP. To je nižje od presežka, napovedanega v programu stabilnosti za leto 2023, predvsem zaradi višjih odhodkov v spomladanski napovedi Komisije 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 38,3 % BDP konec leta 2024.
- (22) V programu stabilnosti za leto 2023 je predvideno postopno opuščanje vseh energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. Tudi Komisija predvideva popolno postopno odpravo energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.
- (23) V programu namerava Irska v letih 2023 in 2024 doseči srednjeročni proračunski cilj, tj. strukturni proračunski saldo v višini $-0,5$ % BDP¹⁴, ter ga v preostalem programskem obdobju ohraniti. Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 naj bi strukturni saldo zabeležil primanjkljaj v višini 0,1 % BDP v letu 2023 in presežek v višini 1,0 % BDP v letu 2024, kar je nad srednjeročnim proračunskim ciljem.
- (24) Ob predpostavki nespremenjenih politik spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva, da se bodo neto nacionalno financirani primarni odhodki¹⁵ v letu 2024 povečali za 1,9 %.

¹⁴ Strukturni saldo (ciklično prilagojeni saldo brez enkratnih in začasnih ukrepov), ki ga je Komisija ponovno izračunala z uporabo skupno dogovorjene metodologije, kaže na strukturni primanjkljaj v višini 0,9 % BDP v letu 2023 in presežek v višini 0,1 % BDP v letu 2024.

¹⁵ Neto primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ter brez odhodkov za obresti in odhodkov za ciklično brezposelnost.

- (25) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se javne naložbe povečale z 2,0 % BDP v letu 2023 na 2,1 % BDP v letu 2024. Večje naložbe odražajo večje nacionalno financirane naložbe in naložbe, ki jih financira Unija, in sicer prek mehanizma. Program stabilnosti za leto 2023 se nanaša na reforme in naložbe, za katere se pričakuje, da bodo prispevale k vzdržnosti javnih financ ter trajnostni in vključujoči rasti. Te reforme in naložbe vključujejo posodobitev podnebne akcijskega načrta in gradnjo podatkovnega centra, ki sta prav tako del načrta za okrevanje in odpornost.
- (26) V programu stabilnosti za leto 2023 je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2026. V skladu s programom stabilnosti za leto 2023 naj bi se presežek sektorja država povečal na 2,9 % BDP v letu 2025 in na 3,1 % do leta 2026. Saldo sektorja država naj bi torej v programskem obdobju dosegel ustrezno referenčno vrednost iz Pogodbe. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal z 38,2 % konec leta 2024 na 32,0 % do konca leta 2026.
- (27) Delež prebivalstva, starejšega od 64 let, v primerjavi z deležem delovno sposobnega prebivalstva (20–64 let) naj bi se več kot podvojil do leta 2070, ko naj bi na vsakega upokojenca prispevke plačevali manj kot dve osebi v primerjavi s skoraj štirimi osebami leta 2022. Zaradi tega staranja prebivalstva je treba zaščititi pokojninski sistem pred naraščajočimi stroški. Pokojninska reforma, napovedana septembra 2022, ohranja upokojitveno starost pri 66 letih, zato namerava vlada reševati vprašanje vzdržnosti pokojninskega sistema z vidika prispevkov. Vlada naj bi leta 2023 predstavila načrt za postopno povišanje prispevkov za socialno varnost med letoma 2024 in 2034, kar bi pomagalo pojasniti, kako namerava določiti sheme financiranja državnega pokojninskega sistema.

- (28) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Irski načrt za okrevanje in odpornost se izvaja, čeprav z velikimi zamudami. Zaradi omejenih virov in nezadostnega prednostnega razvrščanja Irska zaostaja pri izvajanju. Irska je maja 2023 predložila spremembo svojega načrta za okrevanje in odpornost. Država še ni predložila prvega zahtevka za plačilo. Trenutno se pripravlja poglavje REPowerEU. Hitra vključitev novega poglavja REPowerEU v načrt za okrevanje in odpornost bo omogočila financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Irske na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.
- (29) Komisija je vse programske dokumente Irske za kohezijsko politiko odobrila leta 2022. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za doseg zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoteženega teritorialnega razvoja na Irskem.
- (30) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost ter programih kohezijske politike, se Irska sooča z vrsto dodatnih izzivov, povezanih s krožnim gospodarstvom, oskrbo s pitno vodo in čiščenjem odpadne vode, elektroenergetskim sistemom, energetske infrastrukturo in tehnologijami pametnih omrežij, okvirom za izdajo dovoljenj, energetske učinkovitostjo, trajnostnim prometom ter spretnostmi, potrebnimi za zeleni prehod.

- (31) Nastajanje odpadkov na Irskem še naprej narašča in ostaja precej nad povprečjem Unije. Učinkovitost recikliranja v državi že več let stagnira. Krožna uporaba materialov se je leta 2021 nekoliko povečala, in sicer na 2 %, vendar je še vedno precej pod povprečjem Unije, ki znaša 11,7 %. Čeprav se ravnanje z odpadki izboljšuje, še ni vidnih učinkov akcijskega načrta za ravnanje z odpadki za krožno gospodarstvo iz leta 2020 in vsevladne strategije za krožno gospodarstvo, objavljene decembra 2021. Za doseganje ciljev krožnega gospodarstva Unije je potrebnih več naložb. To vključuje izboljšanje infrastrukture za ločeno zbiranje in obdelavo odpadkov, da bi se odpadki preusmerili z odlagališč in iz sežigalnic, s posebnim poudarkom na plastiki in bioloških odpadkih. Na področju gospodarjenja z vodo in kakovosti vode se Irska sooča z zastarelo infrastrukturo, zaradi česar ima eno najvišjih stopenj puščanja cevi v Uniji. Tudi kakovost pitne vode je na nekaterih območjih še vedno problematična. Poslabšanje kakovosti vode zaradi širjenja kmetijstva ni ustrezno obravnavano. Naložbe v infrastrukturo so potrebne tudi za obnovo rek, potreben pa je tudi celovitejši pristop k nadzoru nad onesnaževanjem vode iz kmetijskih dejavnosti.

(32) Irski elektroenergetski sistem je leta 2022 kazal znake ranljivosti, saj so bili zaradi težav glede oskrbe z električno energijo potrebni nujni podporni ukrepi. Irski akcijski načrt za podnebne spremembe vključuje ambiciozen cilj preoblikovanja energetskega sistema države do leta 2030, pri čemer naj bi se delež električne energije iz obnovljivih virov povečal na 80 %. To bo omogočilo velike količine spremenljive proizvodnje. Trenutna prožnost in povezovanje sistema ne zadostujeta za take velike količine spremenljive proizvodnje in vse večje povpraševanje po energiji, zlasti v podatkovnih centrih, kar bi lahko otežilo doseganje cilja glede obnovljivih virov energije. Prožnost na strani povpraševanja in obsežne posodobitve infrastrukture za prenos, distribucijo in shranjevanje bodo ključni elementi za zmanjšanje odvisnosti Irske od uvoza fosilnih goriv ter za olajšanje in pospešitev njenega prehoda na podnebno nevtralen energetske sistem. Ključni izzivi pri razvoju prožnosti na strani povpraševanja vključujejo pomanjkanje usklajene strategije, ki bi zajemala celoten energetske sistem, vključno z ogrevanjem in hlajenjem, ter pomanjkanje infrastrukture za pametno merjenje. Izboljšanje učinkovitosti sistema načrtovanja in izdajanja dovoljenj za obnovljive vire energije, shranjevanje in omrežne priključke z zagotavljanjem razpoložljivosti ustreznega osebja z zadostnimi spretnostmi v vseh fazah postopkov načrtovanja in z racionalizacijo splošnega okvira bi lahko pospešilo obsežen razvoj in s tem tudi zeleni prehod.

(33) Poraba zemeljskega plina na Irskem se je v obdobju od avgusta 2022 do marca 2023 zmanjšala za 0,2 % v primerjavi s povprečno porabo plina v enakem obdobju v zadnjih petih letih, kar je precej pod ciljem 15-odstotnega zmanjšanja, določenim v Uredbi Sveta (EU) 2022/1369¹⁶. Čeprav Irska izpolnjuje pogoje za izvzetje iz navedenega cilja, naj nadaljuje prizadevanja za začasno zmanjšanje povpraševanja po plinu do 31. marca 2024 v skladu z Uredbo Sveta (EU) 2023/706¹⁷. Ukrepi za energetske učinkovitost bodo imeli ključno vlogo pri zmanjšanju porabe energije in doseganju cilja na ravni celotne Unije glede zmanjšanja neto emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 %. Nadgradnja energije za gospodinjstva, prenova in hitra uvedba ogrevanja z energijo iz obnovljivih virov bodo ključnega pomena za doseganje podnebnih ciljev. Kljub ambicioznim ciljem, da se do konca leta 2030 prenove in nadgradi 500 000 domov na stopnjo energetske učinkovitosti stavb B2 ter da se v obstoječe domove namesti 400 000 toplotnih črpalk za nadomestitev starejših in manj učinkovitih ogrevalnih sistemov, še vedno obstajajo izzivi, večinoma zaradi pomanjkanja kvalificirane delovne sile. Število brezemisijevih vozil v irskem voznem parku hitro narašča z zelo nizkega izhodišča, vendar gostota javnih polnilnih mest le težka sledi temu porastu. Elektrificiranih je le približno 100 kilometrov železniških prog, zaradi česar je Irska država Unije z najmanjšim deležem elektrificiranih železnic. Poleg tega prometni zastoji močno obremenjujejo kakovost zraka in dnevne migrante.

¹⁶ Uredba Sveta (EU) 2022/1369 z dne 5. avgusta 2022 o usklajenih ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu (UL L 206, 8.8.2022, str. 1).

¹⁷ Uredba Sveta (EU) 2023/706 z dne 30. marca 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2022/1369 glede podaljšanja obdobja zmanjšanja povpraševanja pri ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu ter okrepitev poročanja in spremljanja njihovega izvajanja (UL L 93, 31.3.2023, str. 1).

- (34) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, vključno s proizvodnjo, uvajanjem in vzdrževanjem neto ničelnih tehnologij, je ovira pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel. Leta 2022 se je v zvezi z Irsko poročalo o pomanjkanju delovne sile za 12 poklicev, ki zahtevajo posebne spretnosti ali znanja za zeleni prehod, vključno s strokovnjaki za varstvo okolja, inženirji in elektroinženirji. Poleg tega je bilo pomanjkanje delovne sile navedeno kot dejavnik, ki je omejeval proizvodnjo v industriji (za 46,8 % podjetij) in gradbeništvu (za 60,3 % podjetij).
- (35) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil program stabilnosti za leto 2023, njegovo mnenje¹⁸ pa je izraženo v priporočilu 1.

¹⁸ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.

(36) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet priporočil, da države članice euroobmočja tudi prek svojih načrtov za okrevanje in odpornost ukrepajo tako, da (i) v letu 2023 ohranijo vzdržnost dolga in se vzdržijo širše osnovane podpore agregatnemu povpraševanju, bolj ciljno usmerijo fiskalne ukrepe, sprejete za ublažitev učinka visokih cen energije, ter razmislijo o ustreznih načinih za postopno odpravo podpore, ko se bodo pritiski na cene energije zmanjšali; (ii) ohranijo visoko raven javnih naložb in spodbujajo zasebne naložbe za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu; (iii) podprejo razvoj plač, ki blaži izgubo kupne moči, hkrati pa omejuje sekundarne učinke na inflacijo, nadalje izboljšajo aktivne politike trga dela in poskušajo odpraviti pomanjkanje spretnosti; (iv) izboljšajo poslovno okolje in zagotovijo, da bo energetska podpora podjetjem stroškovno učinkovita, začasna in usmerjena na podjetja, ki so sposobna preživeti, ter da ohranja spodbude za zeleni prehod, ter (v) ohranijo makrofinančno stabilnost in spremljajo tveganja, pri tem pa nadaljujejo delo za dokončanje bančne unije. Kar zadeva Irsko, priporočila 1, 2, 3 in 4 prispevajo k izvajanju prvega, drugega in tretjega priporočila iz priporočila glede euroobmočja za leto 2023 –

PRIPOROČA, da Irska v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe. Če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti podporni ukrepi usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo; ob ohranjanju trdnega fiskalnega položaja v letu 2024 vztraja pri nacionalno financiranih javnih naložbah in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja naložbe in reforme, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, in ohranja preudaren srednjeročni fiskalni položaj;

zagotovi javnofinančno vzdržnost državnega pokojninskega sistema z določitvijo njegovih shem financiranja;
2. znatno pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, med drugim z zagotovitvijo zadostnih sredstev, ter hitro dokonča dodatek in poglavje REPowerEU, da bi se lahko čim prej začela izvajati; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;
3. poveča naložbe, da bi pospešila krožno gospodarstvo; nadalje razvije infrastrukturo za obdelavo odpadkov, povezano z višjimi stopnjami hierarhije ravnanja z odpadki, ter ekonomske instrumente za preprečevanje nastajanja odpadkov in povečanje vsebnosti ponovno uporabljenih, predelanih in recikliranih materialov; razvije učinkovitejši sistem za ločeno zbiranje odpadkov, ki jih je mogoče reciklirati, vključno z biološko razgradljivimi odpadki; odpadke, predvsem plastiko in biološke odpadke, preusmeri z odlagališč in iz sežigalnic; okrepi prizadevanja za pospešitev naložb v infrastrukturo za pitno in odpadno vodo;

4. zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv; osredotoči prizadevanja na povečanje prožnosti elektroenergetskega sistema in na izboljšanje povezovanja energetskega sistema; oblikuje in izvaja namensko strategijo za razvoj prilagajanja odjema ter pospeši uvedbo infrastrukture za pametno merjenje in tehnologij pametnih omrežij; racionalizira okvir za načrtovanje in izdajanje dovoljenj za obnovljive vire energije, shranjevanje in omrežne priključke; izvaja dodatne ukrepe, ki podpirajo energetske učinkovitost v zasebnih in javnih stavbah, da bi se znižali računi za energijo in stroški energetskega sistema; pospeši namestitev javnih polnilnih mest za brezemisijška vozila; okrepi prizadevanja politik, namenjena zagotavljanju in pridobivanju spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet
predsednik/predsednica
